

valmistuvad tiitlit kaitsma

KARGAMISÕ MEISTRI: Vabarna Jalmar. Foto erakogu

MULKSUB: selle söstraveini pani Kosemäe Nikolai ahju taga käima eelmise aasta 15. augustil. 2 x foto Igor Taro

õt kohopiim olõsi' tettü' kol' päivä hapanu' lõssist. Ku kohopiim om piimäst tett, sis tulõ tä väiga rammus ja sis vöi sõir saia' tuim. Tuu ku' hüä sõir saa, sõltus väiga pall' o ka tuust, ku puhas inemine eis' om ja kuis-muudu piim jahutõt om. Rieka kõnõli, õt timä huvtavaim sõira tegeminõ oll Leeduh, koh täl tull sõira tetä' lõkkõ pääl katlah. Edimäist kõrda sõirategijäle soovitas Rieka võtta' aigu ja mitte pelädä'. «Ku nakat murõhtamma, õt kuis tä õks väl-lä tulõ, sis võit kindla olla', õt tulõ-õi' vällä. Tulõ olla' rahulik. Ku' hindäh sukugi' kindla olõ-õi', sis võisi' kinkõgi mõist-ja mano minnä',» opas Rieka ja eis' tuul aiga lämminõ sõira vormõ vallõh.

Tuu om tiidä' asi, õt õga söõgi mano ja ku viil inne om ka' kõvastõ tandist, sis om iks mäenestki' juuki vaia. Mäene tuu tõõnõ juuk iks saa parep olla' ku' uma tett olu', minkal om valu sääne maik man, õt edimält mõita-ai' arvadagi', õt kas om taar vai hoops ollu'. Ol-

lõmeistri Raali Ain säänest juuki tegegi'. Tä pand sinnä' lättest tuudud pühitset vett, ollõleibä, suhkrit ja seppä (pärm) ja jätt sis kolmõst-neläst pääväst saisma. Aini sõnno perrä om makõm olu' lahjõp, a mõrop kangõp.

Tuud, õt ku' purjo timä ol-lõst võit jäiä', Ain perüs täp-selt mõista-as üldä', a kindla om tuu, nii ku' veinimeistri ja hans'ameistrigi üteli: Ku sa taad juuki iks kõtutävve ar' juut, sis võit kindla olla', õt õigõ pia om mõistus kah lännu'. Ollõmeistri üteli, õt ta om ollõ tegemisõ selges saanu' mitmeit kõrdu proomõtõh ja no' om jo' hüä joo-gi tegeminõ käe sisse harinu'.

Ollõtegemisõ man võtt kõgõ inäp aigu vii kiitminõ ja jahutaminõ. Olt tege Ain Vinnemaalt tuud suhkrist. «Vinne suhkri kõlbas ollõ jaos parebihe, säksa suhkri taha-ai' nii hõste k' auma aia',» kõnõli Ain, kiä' saa vooriga' 140 liitrit olt k' auma panda'. Ollõmeistri arvatõh piasi' kodoolt tuuperäst juuma, õt poodiolt võit õgalt

puult saia' ja pääle tuu om uma tett ollõl elo seeh, säääl olõ-õi' säilitüsainit. Ain jääs sis mõttõhe, juu olt ja ütles, õt maolt om kah parep ja tege ka' hüä tujo ja kistutas jano.

Küüsümisõ pääle, õt min-kõ peräst timä ol' võistlusõ võitjast tull, üteli Ain: «Pareba' võitva' ju! Rahvalõ miildü ja s'oo omgi' hüä ol'». Ollõmeistri tõdesi, õt timä eis' juu olt mõõdukalt ja vaest tuu peräst olõki-i' timä naane tä pääle kärkimä naanu', õt miis kotoh olt aja. «Tä eis' kah maits, naisi ol',» üteli Ain. Päämatse' sündmusõ ku Ain olt tege om iks kuningriigipäiv, küläpäävä', sünnüpäävä', jaanipäiv ja leelopäiv. Ku ma palssi Ainil algajailõ ollõtegiijäle paar hüvvä suuvi anda', sis üteli Aini esä kõrvalt: «Noh poig, midä inäp uduat, tuud uhkõp om.» Ja om sis ollõmeistri soovitus, õt alostagõ' ja midä inäp proomit ja vaiva näet, tuud parep ol' tulõ.

✕✕✕ **Ollõmeistri arvatõh piasi'**
✕✕✕ **kodoolt tuuperäst juuma, õt**
✕✕✕ **poodiolt võit õgalt puult saia' ja**
✕✕✕ **pääle tuu om uma tett ollõl elo**
✕✕✕ **seeh, säääl olõ-õi' säilitüsainit**

Vana' meistri' Andrus Kivirähk ja Mart Juur omma' opanu', õt ku' viina võtma nakat, sis om tähtsä innep lämminõ süüki süvvä', sis olõ-õi' tõõsõl pääväl pää haigõ. Ja soovitasõ' viil, õt tulõ munna süvvä'.

Üts sääne hüä süük inne hans' a pruumist võisi' olla' minevä aastaga piiragoküdsämisõ meistri, Vako Heli, tett kikkasiine-munapiirak. Heli kõnõli, õt timä inne mehele mine-mist mõista-as süvvä' tetä'. «Imä

tekk piiragu' ja kõik muu ja mul olõ-õs mäenestki' murõht,» üteli Heli, kiä' oppõ tähtsäbä' söõgi-tegemisnipi' ämmä käest. «Tuu om jo' vanast aost tiidä', õt kõgõ tähtsäp om söõgi man hüä miil ja aig. Ku näid olõ-õi', sis tulõ-õi' mäenestki' hüvvä asja,» selet meistri, opatõh, õt iks hüä kraam piat kah olõma. Õga sinnä' piiragulõ midägi nii väiga lääki-i': poodist tulõ osta' pannkoogi jahu, hapukuur, vesi ja munnõga' ar' siädä'; pääle sipul, till, kikkaseene', lihapala' ja tuu kõik tulõ munaga' üle valla' ja sis olõki-i' muud ku' ahjo ja omgi' valms.

Ku ma küüsse, õt kas meistri pelgä-ai' nii kergete retsepti vällä anda', üteli Heli: «Mul väi-ga hädä, õt retsept vällä tulõ. Las inemise' tegevä', ma' märgoda jal vahtsõ.» Kõgõ rassõp piirago tegemisõ man om, õt olõ mee-leh piiragu' ahjost vällä võtta'. Ja tuuperäst omgi' piiragoküdsämisõ pääväl kõik Vako pereh valvõl, õt õigõ ao pääle piiragu' ahjost vällä saasi'.

Tands om tandist, süük om süüd, ollõga om hammas verele aet ja no' olõki-i' muud, ku' tulõ pits vai paar Setomaa hans'at laskõ'. Perämäne juuk om jo nii tunnustõt, õt suurõ' s'aksa' päällinastki' tulõva' ja otsa', õt kost tuud kuninglikku juuki saia'. Ja õga tuu nii lihtsa olõki-i'. Hans'ameistri' tüküse' võimumihiil' jalgu jäämä ja hinnat kraami käkit võõra silmä iist. Olõki-i' perüs täpselt tiidä', õt kiä' iks tuu hans'ameistri tiitli hindäle kuningriigipääväl saa. Õga hans'ameistri' eiski' tiia-ai'. Nä omma' vaest kuulnu', õt näide juuk oll võistlusõl,

Veinimeistri Nikolai Kosemäe: «Veini tulõsi' iks mõnoga' juuva»

Tuu jaos, õt hüvvä veini saia', piat olõma väiga hüä' mahlad's ubina' vai hõste valmi' mar' a'. Näist tulõ mahl vällä pressi', a vöi-i' aurta', muidõ lää-ai' vein k' auma. Ja sis olõ-õi' inäp muud vaia ku' vett ja suhkrit. A ubinaveinilõ vett vaia olõ-õi', tuu tetäs selgest mahlast. Muidugi' om kõgõ tähtsäp tuu, õt puhtus piat olõma ja suur armastus tüü vasta. Veini kangus tulõ tuust, ku' pall' o suhkrit sinnä' pant om — midä inäp suhkrit, tuud kangõp tulõ vein. Kõrraga saa ma' 10-15 liitrit veini k' auma panda'. A ku vein jo k' auma om pant, sis iks tulõ taivaessä kah tehñädä' hüä saagi iist. Tõõnõkõrd, ku' ma veidõ okõsõ veini olõ võtnu', sis lasõ mäantse laulujoro kah veinilõ maaha, õt tä iks hõste

k' ausi'. Tavalisõlt mul vein k' augi' puul aastakka ja inäp. Hüä om tuu, õt provval olõ-õi' kah tuu vasta midägi', õt vein kotoh k' au — hüä om külälisõlõgi' pakku'. Mu' pääminõ soovitus omgi', õt veini tulõsi' iks mõnoga' juuva', a mitte nii pall' o õt purjo jäät.

a tuu om ka' kõik.

Küläpääl kõnõldi säänest juttu, õt nii ku' õga as' a man, om siihki' kõgõ tähtpä puhtus ja hüä kraam. Edimätsele piat olõma hüä rügä, sis puhas jahu ja perämäne kõrd väiga hüä vesi.

Miihiga umavaihlõ hans'ast kõnõldõh julksi ma tuud kraami samakas nimetä, s'oo pääle tetti mullõ kõva noomtus. Tull vällä, õt samakas om suhkrist aet, a hans' a om rüäst vai ku rükä olõ-õi', sis vöi ka' ar' külmänü' kartohkist tetä'. Arvatas, õt hans' a tuu peräst nii hinnat kraam om, õt tä puhas om — kõrralik hansa om 60 ja inäp kraati kangõ. Midä kangõp,

tuud parep hans' a om. Pall' o' tahtva' tuud kõgõ kangõbat ter-vüse jaos. A tuud kuis hans' a ar' tunda', paistus prosta olõvat — ku pudelal korgi maaha kääñat ja sullõ sis leevä ja rüä-jahu segonõ lõhn nõnna kargas, sis ommõgi' õigõ kraam. Nuu' kiä' kõrralitsõ' hans'ameistri' omma', nuu' omma' tuud asja opnu jo' esä ja esäsä mant. Retsepti' ja mõistmisõ' käävä' põlvõst-põlvõ. Hans'at juuvõh olõ-õi' nii ku' poodikraamiga', õt lasõt pudela vai paar ja jäät sis purjo, hans' a om iks sääne kraam, õt ku tuud pall' o juut, sis tiia-ai' kiäki', mis sust saia' vöi ja tuuperäst tulõgi' hinnat kraami väiga mõistusõ perrä